

Franse Les

Wie deze week uit paasvakantie terugkeerde, moest zichzelf in de billen knijpen om de berichten uit Frankrijk te kunnen geloven. De fiere regering van de Villepin, wekenlang onvervaard voor het straatprotest, staat deemoedig met de staart tussen de benen. Het symbolische Contrat Première Embauche (CPE), gisteren nog uitgeroepen tot redder van jeugd en vaderland, ligt vandaag in de prullenmand. De zieke Franse arbeidsmarkt moet thans genezen door injectie van een nog sterkere dosis van zijn ziekte: een zoveelste banenplan van gesubsidieerde tewerkstelling.

Nu het stof wat gezet is, kan de balans van deze Franse tragedie worden opgemaakt. Premier de Villepin heeft tactische fouten gemaakt die hem zijn politieke carrière of het presidentschap kunnen kosten. Pas aan het roer gekomen van de Franse regering, kwam de Villepin vorige zomer met een noodplan voor werkgelegenheid. Het plan zou voor catharsis zorgen na de Franse afwijzing van de Europese Grondwet. De Villepin glorieerde, maar bleek zich achteraf flagrant te hebben misrekend.

Het “plan de Villepin” was voor zijn geestelijke vader geen voorafgaandelijk overleg of debat waard. Dat was een bewuste keuze, ingegeven door een gevoel van hoogdringendheid en door de ervaring onder Raffarin, toen overlegcultuur in verlamming was geëindigd. Daardoor schoffeerde de Villepin echter de vakbonden en identificeerde hij het plan met zijn eigen persoon. Dat is hem fataal geworden.

De vakbonden hervonden een eensgezindheid waardoor het protest veel meer dan de belanghebbende groepen kon mobiliseren. De Villepin onderschatte het potentieel aan straatprotest en overschatte tegelijk zijn eigen positie. Hij had misschien wel de wil om als een Franse Thatcher de toorn van het volk te breken, maar hij had daarvoor niet de macht. Zijn eigen partij en

zijn eigen president konden hem terug fluiten en hebben hem terug gefloten zodra hun belangen in het gedrang kwamen.

Het zou echter te gemakkelijk zijn om de nederlaag van de Franse regering toe te schrijven aan een vorm van presidentiële *hybris* bij haar premier. De grondoorzaak ligt in de Franse samenleving, die in een staat van economisch negationisme lijkt te verkeren. Terwijl vele grote Franse ondernemingen kampioenen zijn op de wereldmarkt, gelooft maar 36 percent van de Fransen dat vrijhandel het beste beschikbare middel voor welvaartscreatie is, tegenover 74 percent in communistisch China, 66 percent in het Verenigd Koninkrijk en 65 percent in Duitsland. Daarom betogen de Fransen tegen de Europese Grondwet, tegen het vrije dienstenverkeer en nu ook tegen het CPE.

De wortels van het Franse verzet gaan diep. Het Franse onderwijs beklemtoont vooral de weldaden van de staat en de tekorten van de markteconomie. Generaties Fransen zijn bijna analfabeet wat betreft de basisbeginselen van de economie. Generaties Franse politici hebben het Franse sociale model als superieur bewierookt. Het wekt dan ook geen verwondering dat dezelfde politici de straat tegen krijgen wanneer ze eensklaps het tegendeel bekennen.

De overwinning van het verenigde Franse straatprotest is niettemin een pyrrusoverwinning. Wie enige nuchterheid aanhoudt, beseft dat arbeid verbonden is aan economische ontwikkeling en daardoor intrinsiek onzeker is. Wetgeving die voorbijgaat aan de realiteit van een volatiele wereldeconomie en die arbeid kunstmatig betonneert, drukt de vraag naar arbeid en duwt gevraagde arbeid meer naar losse statuten zoals tijdelijke of interim arbeid. Het zogenaamde sociale model wordt eigenlijk gehandhaafd voor een elite die het op de arbeidsmarkt sowieso al gemakkelijker heeft, ten koste van een groeiende massa werklozen en nepstatuten.

De wortels van het Franse verzet gaan diep. De Franse samenleving lijkt in een staat van economisch negationisme te verkeren.

Er is een uitweg uit het Franse dilemma. Die uitweg begint met de vaststelling dat zekerheid in een moderne economie en arbeidsmarkt niet kan bestaan uit *jobzekerheid* bij één bepaalde werkgever, maar wel uit *werkzekerheid* binnen de gehele arbeidsmarkt. Daarom zou ontslagwetgeving zich meer moeten oriënteren naar *toerusting* voor de arbeidsmarkt: opleiding, vorming, vaardigheden, solliciteren. Als tegengewicht kan de rechtstreekse kostprijs van een ontslag lager, vast en voorspelbaar worden en kan waar nodig de procedurelast van een ontslag verminderen.

Dat is het recept voor een ontslaghervorming die veel verder en breder gaat dan de detailingreep van het CPE. Het CPE was al bij al een zeer bescheiden en beperkte maatregel. De mogelijkheid voor kleinere ondernemingen om jongere

werknemers gedurende een periode vrij te ontslaan met een opzeggingstermijn of een vergoeding is in België het basisprincipe van het ontslagrecht in alle ondernemingen en voor nagenoeg alle werknemers. Maar het CPE focuste op één enkele groep en compenseerde de soepelheid van het ontslag niet met een heroriëntatie naar toerusting voor de arbeidsmarkt. Daardoor werd verandering achteruitgang voor één enkele bevolkingsgroep, wat een onheilsrecept is gebleken.

De afgang van het CPE bewijst dus de grenzen van beleidshervorming door verkaveling in doelgroepen. Alleen door een totaalaanpak kan naar de hele samenleving

een positief project worden aangeboden waarin iedereen bijdraagt tot een verbetering voor iedereen. Dat is de boodschap van Sarkozy – nu voorbij de Villepin in poleposition als presidentskandidaat – die een compromis over het CPE verkoos als aanloop naar een echte breuk met het verleden.

Het is een boodschap die ook in België mag doordringen. De Belgische en de Franse arbeidsmarkt zijn niet alleen in hetzelfde werkloosheidsbedje ziek. Zij grossieren beide ook in de oude doelgroepenremedies die veel banenplannen maar weinig banen hebben opgeleverd. Wie de strijd tegen werkloosheid wil winnen, moet bereid zijn de ordening van de arbeidsmarkt zelf te veranderen.

Marc De Vos (UGent en VUB)
Directeur Itinera Institute

Verschenen als opiniebijdrage in De Standaard van 15-17 april 2006.

Het Itinera Institute is een onafhankelijke denktank en doetank die, boven partijgrenzen, regionale verschillen en belangengroepen heen, wegen wil aanreiken voor beleidshervormingen met het oog op duurzame economische groei en sociale bescherming in België en zijn regio's.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

L'Institut Itinera est un think-tank et do-tank indépendant qui, au-dessus et au-delà des partis politiques, des différences régionales et des groupes d'intérêt, veut identifier les chemins de réformes qui garantissent une croissance économique et une protection sociale durables en Belgique et dans ses régions.

Verantwoordelijke uitgever – Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur.

Disclaimer: The views presented in this Nota are those of the author(s) and do not necessarily represent those of the Itinera Institute. Nota describe research in progress by the author(s) and are published to elicit comments and to further debate.